

Wyrok z dnia 19 października 2000 r., III CKN 963/98

Niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego (art. 84 k.c.).

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący)

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski

Sędzia SN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 19 października 2000 r. na rozprawie sprawy z powództwa Mieczysława Z. przeciwko Marianowi Z. i Annie Z. o ustalenie na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z dnia 23 czerwca 1998 r.

oddalił kasację.

Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Wojewódzki oddalił apelację powoda Mieczysława Z. od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 31 marca 1998 r., oddalającego jego powództwo przeciwko Annie i Marianowi Z. o ustalenie nieważności umowy sprzedaży zawartej w dniu 7 grudnia 1995 r., mocą której powód przeniósł na pozwanych własność działki nr (...) o powierzchni 0,13 ha położonej w B.D.

Pismem z dnia 16 października 1996 r. powód uchylił się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu 7 grudnia 1995 r. z powodu błędu wywołanego przez drugą stronę.

Sąd Wojewódzki podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że oświadczenie powoda o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu 7 grudnia 1995 r. było nieskuteczne w świetle art. 84 k.c. Jednocześnie zaznaczył, że dla rozstrzygnięcia sprawy nie ma znaczenia podniesiony przez pełnomocnika powoda na rozprawie apelacyjnej fakt przebywania powoda od dnia 1 stycznia 1998

r. w szpitalu psychiatrycznym. Jeżeli pełnomocnik powoda nie powoływał się na ten fakt w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji, to nie miał on w jego ocenie znaczenia, tym bardziej więc nie powinien mieć znaczenia w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił wyrokowi Sądu Wojewódzkiego naruszenie art. 84 k.c. (przez przyjęcie, że jego oświadczenie woli nie zostało złożone pod wpływem błędu prawnie doniosłego) oraz przepisów postępowania (przez nierozważenie zdolności do czynności prawnych oraz zdolności procesowej powoda, mimo jego choroby psychicznej).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie ma uzasadnionych podstaw.

Ze względu na wymagania określone w art. 393³ k.p.c., zarzut dotyczący przepisów postępowania może być rozpoznany tylko pod tym kątem, czy nie zachodzi nieważność postępowania (393¹¹ k.p.c.). Odpowiedź na to pytanie jest negatywna. Fakt choroby psychicznej sam przez się nie wpływa na zdolność do czynności prawnych i tym samym na zdolność procesową (art. 65 k.p.c.). W okolicznościach sprawy brak także podstaw do przyjęcia, że powód ze względu na chorobę psychiczną był pozbawiony możliwości obrony swych praw w toku postępowania apelacyjnego, w postępowaniu tym zastępował go bowiem adwokat.

Chybiony jest także zarzut dotyczący art. 84 k.c. Zdaniem skarżącego, jego błąd polegał na przekonaniu, że brat Marian Z. wywiąże się z nieformalnej umowy zawartej w maju 1995 r. i zapewni matce mieszkanie w domu znajdującym się na objętej sporem działce. To właśnie przekonanie skłoniło go do zawarcia umowy w dniu 7 grudnia 1995 r. Tymczasem przekonanie to okazało się nieuzasadnione, a ze strony Mariana Z. spotkał go zawód, gdyż nie zapewnił on matce wspomnianego mieszkania.

W okolicznościach, na które powołał się powód, nie ma podstaw do uznania, że złożył on swe oświadczenie woli w dniu 7 grudnia 1995 r. pod wpływem błędu prawnie doniosłego.

Warunkiem prawnej doniosłości błędu w świetle art. 84 k.c. jest przede wszystkim to, aby błąd składającego oświadczenie woli dotyczył treści czynności prawnej. Przepis ten zakłada więc istnienie po stronie składającego oświadczenie woli mylnego wyobrażenia o treści tego oświadczenia (pomyłka) lub o takich okolicznościach, jak np. fakty, do których odnosi się to oświadczenie, normy

prawne, mające zastosowanie do dokonywanej czynności prawnej, albo skutki prawne dokonywanej czynności prawnej. Tymczasem okoliczności, na które powołał się powód, nie świadczą o istnieniu po jego stronie w chwili zawierania umowy w dniu 7 grudnia 1995 r. błędu co do jakiejś okoliczności związanej z treścią tej umowy. Co więcej, okoliczności te nie świadczą o tym, aby powód był w tym czasie w ogóle w błędzie. To co bowiem nazywa swoim błędem nie łączy się z mylnym wyobrażeniem o jakiejś okoliczności zewnętrznej, lecz jest nietrafnym przewidywaniem. Z okoliczności bowiem, na które powołuje się powód, wynika, że wiedział on o pewnym zdarzeniu i prognozował na jego podstawie określony rozwój sytuacji w przyszłości. Ta właśnie prognoza, która, jak się później okazało, nie sprawdziła się, skłoniła go do zawarcia umowy w dniu 7 grudnia 1995 r. W takiej sytuacji złożonego przez powoda oświadczenia woli nie można – rzecz jasna – uznać za wynik błędu, lecz za wynik nietrafnego przewidywania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1997 r., III CKN 214/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 47).

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł, jak sentencji.